

VRAAG EN ANTWOORD

Op de vraag van de Heer **Rudy Van Elslande** (Gh. T. 1988 - Nr. 1 - p. 59) ontvingen wij het volgende antwoord van de Heer **Jean Eeckhout** :

Door de heer Rudy Van Elslande werd een vraag gesteld betreffende twee bekers, werk van het huis Bourdon Wolfers te Gent, en aangekocht door mevrouw Ernest Delaruye.

Deze laatste was de echtgenote van een bekende hofbouwer uit Ledeberg, wiens herenhuis, met witte en groene gevelstenen, gelegen was te Ledeberg, Brusselsesteenweg, links uit de richting Gent.

De heer Ernest Delaruye was de zoon van hofbouwer Lieven Delaruye, wiens naam nog steeds gedragen wordt door een straat in Ledeberg, en die zelf een belangrijk hofbouwer was.

Mevrouw Erneste Delaruye was de zuster van wijlen de heer Leopold Soenens, eerste Advokaat-Generaal bij het Hof van Beroep te Gent en vervolgens eerste voorzitter van het Hof van Cassatie te Brussel.

Het echtpaar Delaruye-Soenens had twee kinderen, alle beide overleden : een zoon, Gervais, Magistraat, en een dochter die met een hofbouwer Declerck, Brusselsesteenweg te Melle huwde en die, na het overlijden van haar echtgenoot, naar Canada uitweek samen met haar kinderen.

Wat Bourdon-Wolfers betreft, zouden heel waarschijnlijk inlichtingen kunnen verstrekt worden, hetzij door de heer Bourdon, zoon van wijlen

Armand, Boslaan 27 te 8300 Knokke-Zoute, hetzij door de juweliërs De Breuck-Willemot, Onderbergen te Gent, opvolgers van het huis Bourdon, Emile Braunplein te Gent, hetzij nog door de juweliërs Wolfers-Chaumet, Louizalaan 82 te 1050 Brussel.

Van de Heer **W. Vanden Berghe** (Gent) ontvingen wij de volgende brief :
"Ik ben de geschiedenis van de Kruisboogmaatschappij Willem Tell aan het opzoeken. Deze maatschappij werd gesticht in 1825 en was van 1838 tot 1921 gelegen aan de Bagattenstraat, ongeveer rechtover de huidige Willem Tellstraat waar tot voor kort de garage Volvo was.

Van 1921 tot 1928 staat deze maatschappij vermeld in de Wegwijzer der Stad Gent met als lokaal "In den Toren" St.-Salvatorstraat.

Van de viering van een honderdjarig bestaan (1925) is in verschillende kranten van dit jaar niks te vinden.

Mijn vragen behelzen de periode van 1920 tot ...

1. Weet iemand iets over de viering van het honderdjarig bestaan van Willem Tell ?
2. Wanneer is de maatschappij ter ziele gegaan ?

De Heer **P. Huys** (Drongen) zit met de volgende vraag :

In het album "Sites et visions de Gand" (1933) van Jules De Bruycker is er een ets, die een krioelende menigte uitbeeldt, gezien vanuit vogelperspektief : een optocht waarschijnlijk, met vlaggen en muziekinstrumenten, aan de trappen van de Belfortkelder, waar een plakkaat de woorden CONCERT en BAL te lezen geeft. Kermis in Gent ? Deze ets (26,6 x 17 cm) draagt de titel "KERWINKEL ONDER DE DRAAKE" (1).

Het woord "kerwinkel" (klemtoon op de 2e lettergreep ?) is ons totaal onbekend. Het komt ook niet voor in het Gents Woordenboek van L. Lievevrouw-Coopman. Houdt het verband met "kermis" of is het een (door De Bruycker zelf bedacht ?) onomatopeïsch woord, om het wriemelende van een vooruitstuwende of dooreenlopende massa weer te geven ?

Heeft iemand van de oudere, autochtone Gentse dialectsprekers in zijn jeugd dit kurieuze woord ooit gehoord en/of zelf gebruikt ? We zouden het graag vernemen...

(1) Grég. Le Roy, "L'oeuvre gravé de Jules De Bruycker", nrs. 185-186.

Op de vragen van de Heer **Eric Vergeylen** (Gent) - Gh. T. 1988 - Nr. 1 - p. 60 kregen wij de volgende antwoorden :

De Heer **F. Stevens-Sanglet** (Gent) stuurde ons een schets van de ligging van de "Snotte Muile". Hij geeft ons enkele inlichtingen nopens de toestand van deze straat. Ze zijn afkomstig van zijn schoonmoeder die geboren werd in 1884 en die in de buurt woonde. Haar commentaar : "t Was om er de benen te breken. De straatstenen waren er zozegzegd maar "ingesme-

ten” en bij regenweder waren die ronde bruinachtige kinderkoppen levensgevaarlijk.”

I.v.m. de Rietgrachtstraat schrijft hij : “Op het Gemeentehuis van Ledeberg en/of Gentbrugge moet daar wel wat over te vinden zijn. Wat ik weet is dat toen ik in de Ploegstraat in Gentbrugge woonde tweemaal waterlast meemaakte en dat de oude bewoners dezer straat het hadden over “de rietgracht kan het weer niet slikken.”

De volgende inlichtingen over de “Snotte Muyle” ontvingen wij van de Heer **J. De Vriendt** (Gent) :

De “Snotte Muyle” was de naam van een grote hofstede die in de achttiende eeuw gelegen was in het centrum van Ledeberg” bij de leederdriesch buyten de Keyserpoorte”. Met de grond had zij een oppervlakte van 4 gemeten en half (ongeveer twee Ha). Op 24.7.1711 verkocht meester Pieter van Putthem, advocaat bij de Raad van Vlaanderen, deze hofstede aan Jan Mechelynck, meester apothecaris te Gent. (zie : R.A. Gent. Oud Notariaat; minuten van notaris Paul van Siclers. Akte van 24.7.1711).

Na de dood van Jan Mechelynck kwam de hofstede in het bezit van zijn zoon Jacques-Martin Mechelynck, handelaar te Gent en boekhouder van de stadsrechten op de wijn. (Zie : S.A. Gent. Reeks 330. Anno 1758-59 f°388 verso).

Waarschijnlijk zal de naam van de straat wel in verband staan met hoger vermelde hoeve. Waarom de hoeve echter deze naam droeg is een andere vraag.

Ik kwam op de “Snotte Muyle” in verband met een genealogische studie over de familie Mechelynck, die ik in “De Middelaar” (“l’Intermédiaire”) nr. 78, november 1958 heb gepubliceerd. Waarom de boerderij deze naam kreeg zal nog door een andere vorser dienen te worden uitgevist.

Bentos blijft in de belangstelling staan. Getuige daarvan, de talrijke reacties.

De Heer **Fernand De Rockere** (Gent) schrijft ons :

Terugkomend op een brief van de Heer Eric De Backer aangaande kunstschilder Bentos moet ik U verzekeren dat het schrijven van de Heer R. Van Wassenhove het aan het rechte eind heeft.

Inderdaad, de Gentse circusartiest Bentos met familienaam Henri Frans is acrobaat geweest in de Verenigde Staten en is opgetreden eerst bij Barnum & Bailey, verder bij Buffalo Bill. Naar het schijnt was hij een echte atleet en heeft mijzelf nog verklaard dat hij destijds “geposeerd” had voor het standbeeld “De Gladiator” (thans in het Zuidpark).

Na de eerste oorlog, kwam hij terug naar Gent en hield de Café Bentos open in de Lammerstraat, naast de ingang van het Circus (na de brand herdoopt in Nieuwe Circus). Deze herberg (een voorname klant van onze

vroegere brouwerij) werd bezocht door vele circusliefhebbers. De sympathieke Henri Frans "Bentos" bij het ouder worden, werkte mede met circusdirecteur Van Bruane voor het aanwerven van artiesten. Het was de tijd van mooie revues zoals "E Minuutje, 't moe just zijn", van bijzondere vertoningen met Mistinguett, ook nog Richard Tauber, Jozef Schmidt, Maurice Chevalier enz... De laatste voorstellingen werden gegeven onder directie van de heer Fermo.

Rond 1935-36 verhuisde Bento's naar de Wondelgemstraat om daar een tweede café te openen; zijn oudste zoon behield de Lamstraat tot ong. 1940.

De Heer **F. Stevens-Sanglet** (Gent) weet ons het volgende te vertellen :
"In 1942 heb ik A. Bentos (De Martelaere Achille) leren kennen in het café "Bentos" op de hoek van de Wondelgemstraat en van de Van Cleeflaan. Zoals vele anderen kwam Bentos er ook de aankomst afwachten van het "Smokkelaarstrammeke" van Bassevelde om er zo mogelijk wat spek, geitenkaas of aardappels te kunnen aankopen (wat niet wegneemt dat hij er anders ook vaste klant was). Daar ben ik met Bentos in relatie gekomen door mijn vraag aan de cafébaas wie het schilderij gemaakt had waar hij, de baas, en zijn vrouw opstonden in een huiselijk tafereel, bij een openstaand raam. De cafébaas stelde mij Bentos voor als zijnde de schilder, Ik wou graag het schilderij kopen, maar daar kwam niets van in huis; het was eigendom van de cafébaas (en ik veronderstel betaald om achterstallige pintjes te vergoeden).

Na twee-drie maal Bentos ontmoet te hebben heeft hij mij dan eens meegenomen naar zijn atelier in het Begijnhof. Tot het einde van '43 ben ik er dikwijls geweest. De "Mannekop" heb ik aangekocht en Bentos vertelde mij dat het "model" het hoofd is van een dokwerker welke model stond voor het monument der Gebroeders Van Eyck (2e persoon van links). Door mijn betrokkenheid met de weerstand (overplaatsing naar Vlaams Brabant) en later met de zorg voor de broodwinning (jong gehuwd) ben ik nooit meer in contact geweest, noch met A. Bentos, noch met het gelijknamig café. Bij mijn bezoeken op het atelier werd over andere, voor mij onbekende, kunstenaars gesproken en de naam Van Biesbroeck is mij bijgebleven omdat ik dat een zo verwonderlijke naam vond. Nu, sedert enkele jaren, heb ik de tijd om eens wat te lezen over Gentse en Vlaamse kunstenaars en de "Ghendtsche Tydinghen" zijn er wel voor veel bij betrokken. Nu kan ik niet zeggen of Bentos sprak over de Oude of de Jonge Van Biesbroeck.

De "Mannekop" hangt nog steeds boven mijn bed en is in de rechter bovenhoek gemerkt Achille

Bentos

D.M.

De volgende interessante inlichtingen kregen wij van de Heer **Eloi Stas** (Wellen) :

“Reeds een paar malen heb ik opgemerkt dat in de rubriek “Vraag en Antwoord” de naam Bentos ter sprake komt. Ik meen dat u op een verkeerd spoor zit, t.t.z. niet wat betreft het uithangbord, maar de persoon die deze naam gebruikte was een beroemd circusartiest die hier te lande, in Europa, maar nog meer in de U.S.A. grote successen heeft geboekt. Hij is enkele jaren geleden gestorven en was woonachtig in de Nekkersputstraat te Gent. Ik denk dat hij ook De Martelaere noemde en verwant was met de door u genoemde persoon. Het was een klein pittig ventje die zijn laatste levensjaren gesleten heeft bij familie en nadien alleen woonde in de Nekkersputstraat, in het huis gelegen naast de rij-woningen die in de tijd betrokken werden door rijkswachters met hun gezin, niet ver van de ingang van het voetbalplein “Olympia”. In “Het Laatste Nieuws” is destijds een artikel over hem verschenen.”

De verwarring die bestond tussen de artiest Bentos en de circusartiest Bento wordt tenslotte volledig opgeheven door het volgend schrijven van de Heer **André Despretz** (Drongen) :

BENTO, BENTOS en “THE ORIGINAL BENTOS”

Aansluitend op het verhaal van Raphaël Van Wassenhove in *Ghendtsche Tydinghen* (1987, nr. 5, p. 283) over de circusacrobaat Bentos, graag het volgende.

De circusartiest Bento heette Henri Oscar Frans. Hij was de zoon van Eugene Frans en Melanie Leutenez en werd te Oudenaarde geboren op 16 januari 1877. Hij overleed te Gent op 20 maart 1948. Na zijn huwelijk in 1898 met Clementine Van Guyse (Gent, 1879-1957), kwam hij zich uit Ledeberg te Gent vestigen. Volgens Emiel Rouquart, de stille, gedegen Gentkenner, leerde Henri Frans de kleermakersstiel bij Pol de Witte, auteur van de ophefmakende *Geschiedenis van Vooruit en de Socialistische Werkersbeweging sedert 1870* in 1898 verschenen en van het recent posthuum gepubliceerde *Alles is omgekeerd. Hoe de werklieden vroeger leefden 1848-1918* (1986). In de Vorkstraat gevestigd, was hij officieel gazetdrager, terwijl zijn vrouw als kleermaakster aan de kost kwam. Eind 1899 verhuisde hij naar de Meulestedesteenweg. Intussen was op 20 februari zijn eerst zoon René Eugène geboren. Wanneer het gezin naar de overkant van de straat verhuisde, na de dood van de schoonvader, om hun intrek te nemen in het café van Weduwe Van Guyse, stond Henri als fooreiziger geboekt. Later werd dit acrobaat. De naam Bento zou hem gegeven zijn door een Argentijnse vriend. Op 2 januari 1902 werd zijn tweede zoon François geboren. Henri vormde een koppel met de twintig jaar jongere, uitstekende turner Polydoor De Baets als cascadeur. Vaak traden ze op in 't buitenland. Zo rond 1912 in de V.S. bij *Ringling Brothers Barnum*

and Bailey. Langs de Sanderusstraat om (eind 1910) vestigde hij zich op 27 mei 1915 in de Lammerstraat, 15, waar hij het café *Bento(s)* opende. André Minne getuigt in *Circusmensen* (Gent, 1950, p. 18) dat Bento's Bar het rendez-vous der kunstenaars was na de voorstellingen in het *Nieuwe Circus*. Dit café was versierd met taferelen van Achille Bentos, alias Achille De Maertelaere. Op 2 maart 1931 liet Henri de drankgelegenheid over aan zijn zoon François, die inmiddels schoonbroer van Polydoor De Baets was geworden. Eind tweede wereldoorlog ging het café in andere handen over en verdween in de vijftiger-zestigjaren. Henri trok eerst naar de Belgradostraat, maar nam op 12 februari 1935 het café *Concordia* over in de Wondelgemstraat, 2 en herdoopte het in café *Bentos*, naam die deze drankgelegenheid nog steeds draagt.

De oudste zoon René (Gent, 1899-1945) was eveneens circusartiest en muzikant. Vertrokken naar het buitenland eind 1927, kwam hij in 1931 uit Londen terug, waar hij de Braziliaanse artieste Gracielle Fernandez Nelson had leren kennen. Hun relatie duurde tot 1934. In die jaren maakte hij deel uit van *The Original Bentos*, de groep muzikale clowns, die tientallen instrumenten bespeelden, bestaande uit de witte clown René (hijzelf), José (Georges Storme) en de August Polly (Polydoor De Baets); later uitgebreid met hun respectievelijke vrouwen. Polly De Baets verliet de piste na het over de kop gaan van het Circus Demuynck in 1961. Hij overleed in 1979.

Over René Frans en Polydoor De Baets verschenen een paar artikels, met identieke inhoud, maar verschillende illustraties, van André Minne, nl. *Klown Bentos verlaat de Wereldpiste* in *Vooruit* van 6 februari 1979 en *In Memoriam. Clown Bentos verliet de Wereldpiste*. in *De Piste - Maandelijks orgaan van de Club van Circusvrienden Nederland*, 30ste jg., nr. 3, maart 1979.

Naast de Bentos uit het *Paleis van zeildoek* was er de kunstenaar Achille Bentos.

Dank zij Eric De Backer in *Ghendtsche Tydinghen*, 1988, nr. 1, p. 60, kent men nu de tekst van Jef Crick uit *Leven en Werken onzer Beeldende Kunstenaars* (s.d., p. 14).

Achille Bentos was het soms gebruikte pseudoniem van de beeldhouwer, schilder en decorateur Achille De Maertelaere. Hij werd te Gent geboren op 5 september 1882 en overleed er op 24 april 1964, als tweede kind van Karel Lodewijk, hamslager en herbergier, en Pelagie van Laeke. Deze vrijgezel en eenzaam verbleef sedert 1910 meer dan 50 jaar in zijn atelier in de Proveniersterstraat, 25, maar was meestal gedomicilieerd bij zijn ouders en later bij zijn zuster. Korte tijd verbleef hij te Parijs (van 29 maart tot 10 augustus 1900). Hij was een leerling en vriend van Jules Van Biesbroeck Sr. en Jr. en had, evenals zij, uitgesproken sympathie voor het socialisme. Samen met de twee Van Biesbroecks en De Vos verzorgde hij de muur-

decoratie van het Wetterse Volkshuis *De Zon* in 1901, door Louis Bertrand beschreven in *La Coopération en Belgique* (dl. 2, p. 571). Voor sommige nieuwjaarsnummers van het dagblad Vooruit tekende hij de artistieke frontpagina. Hij ontwierp in 1899 in opdracht van de B.W.P. de art nouveau-affiche voor de inhuldiging van de nieuwe magazijnen van Vooruit. Ze staat afgebeeld in *De Rode Verleiding. Een eeuw socialistische affiches.* (dl. 2, p. 43). Een biografische nota werd opgenomen op p. 194, duidelijk geïnspireerd op een krantenartikel van de kenner en verdediger van Gentse kunstenaars, Jos Murez, in *Vooruit* van 4 oktober 1962. Een *door-drukje* van dit artikel verscheen in *Vooruit* bij Bentos' dood op 27 april 1964, ondertekend door Roghes, vroegere collega van Murez.

De Maertelaere schilderde het bekende paneel, megedragen in diverse 1 Meistoeten *De Klok slaat 5 ure ! Half slapend gaan zy naar 't fabriek*. Het staat afgebeeld in *1885-1985. Honderd jaar socialisme. Een terugblik.* (p. 19, nr. 3 en bij de afbeeldingen in kleur, maar met de foutieve schrijfwijze A. De Marteleire).

In 1924 vervaardigde hij het kunststuk aan Vader Anseele, voor zijn vijftig jaar inzet, aangeboden door de gepensioneerden van de S.M. Vooruit. Een afbeelding staat in *Avanti's Een Terugblik* (2de uitg., dl. 3, p. 209). De monumentale romantisch-realistische beeldengroep als grafmonument voor Jan Samyn, dertig jaar lang hoofd van het Socialistische Vlasbewerkers en -beworksters syndicaat, ontstond in 1935. Het bevindt zich op de Westerbegraafplaats en staat afgebeeld en beschreven in *In steen en brons van leven en dood* (p. 91-93) van A. Capiteyn en J. Decavele.

Achille Bentos is ook in het Gentse stadsbeeld terug te vinden. De ovale, bronzen gedenkplaat voor de gesneuvelden van de eerste wereldoorlog, geschonken door de inwoners van de tiende wijk *Rabot* werd door hem ontworpen en bij de bronsgieter Vindevogel in Gentbrugge gegoten. Ze werd ingehuldigd aan het Griendeplein op 18 september 1921.

Vaak stelde hij tentoon in de kring *Kunst en Kennis* van de *Cercle Artistique et Littéraire*. Uitzonderlijk was hij vertegenwoordigd op de Gentse triënnales.

Hij werkte streng academisch : allegorische taferelen (*Het banquet des levens*), mythologische scènes (*Leda*), naakten (*Na het bad*), landschappen (*Winter*) en portretten (*De dame met de camee*). Hij werkte scrupuleus. Aan *De dame met de fox* werkte hij gedurende één maand aan het dier en schilderde elk haartje met een penseel van één haar...

In het gebruik van zijn namen zit geen logica : Achille De Maertelaere, Achille Bentos, Achille Bentos D.M., Bentos A.D.M. komen door elkaar voor. Alleszins vóór 1920 gebruikte hij voor het eerst het pseudoniem Bentos. Hij vertelde zelf aan Jos Murez het waarom. In het Begijnhof hadden verscheidene kunstenaars met de gelijkkluidende naam De Maertelaere hun atelier. Vaak kwam de briefwisseling verkeerd terecht. Daarom koos

Achille als kunstenaarsnaam de licht vervormde naam van zijn jeugdvriend uit de Volksmaatschappij, de atleet, die vaak voor hem poseerde : Bento vervormd tot Bentos.

Een schilderij *Gezellige lectuur* van Achille Bentos zou Henri Frans voorstellen. Hij zit voor een open raam in een wijnen zetel, gebrild, pijprokend en op pantoffels. Doordat hij *De Dag* leest, moet het schilderij gesitueerd worden tussen 1934 en 1944.

De tegenhanger van dit tafereel *De vrouw maakt de hutsepot klaar* zou Henri's vrouw voorstellen.

Volledigheidshalve weze vermeld dat het A.M.S.A.B. of Archief en Museum van de Socialistische Arbeidersbeweging in haar reeks biografische mappen een biografische nota over Bentos bezit opgesteld door Willy Haagen.

DOCUMENTATIECENTRUM

WERKING 1987

Uitleningen	1987	1986
Algemeenheden	15	8
Economie	5	10
Gent	548	497
Geschiedenis	262	236
Kunst	39	10
Localia	64	54
Natuurwetenschappen	2	-
Opvoedkunde-Onderwijs	1	7
België-Buitenland	15	20
Oost-Vlaanderen	224	148
Sint-Amandsberg	99	45
Taalkunde	13	17
Volkskunde	33	31
Letterkunde	-	-
	<hr/>	<hr/>
	Totaal 1320	1083

Gemiddeld uitleningscijfer per openingsdag (2 uur) = 81

Varia

Affiches-Devotieprenten-Foto's

Prentkaarten-Voorwerpen-Plans & Kaarten

Licenciaatsverhandelingen

Totaal	83	152
--------	----	-----